

ВИЕНСКИЯТ КОНСТИТУЦИОНЕН ВАЛС, ИЛИ ЗАЩО В МОМЕНТА АВСТРИЯ ИМА ТРИМА ПРЕЗИДЕНТИ*

Албена Драганова** , Веселин Георгиев***

Дали е налице заговор на астролозите по отношение на изборната 2016 година, сигурно никога няма да разберем, но и с невъоръжено око е видно, че звездите са белязали настоящата година с президентски избори в три особено важни за нас демокрации – в САЩ, в Австрия и в България. Не ще поставяме под съмнение интелигентността на читателите, за да навлизаме в обяснения защо точно тези три държави са значителни за нас, само ще подчертаем, че поради факта на националната ни принадлежност президентските избори в Република България са изключително значителни за гражданите ѝ. И не заради резултата от тях – със сигурност гласоподавателите ще упражнят конституционното си право по съвест да изберат следващия президент на България според разписаните правила в Изборния кодекс.

Значителността според тезата на настоящата статия произтича не от крайния резултат на изборите, а от надлежността на процедурата на самия изборен процес, която трябва да гарантира обективно, действително и перфектно валидирането на свободния вот на избирателите. Съдебният контрол върху целия изборен процес е единствено познатият начин за включване на демократичния остен към тризъбеца на взаимното възпиране на (произвола на) властите. Такъв съдебен контрол е предвиден както в Австрия, така и у нас, и е предоставен според Изборния кодекс на административните съдилища, а по силата на чл. 149, ал. 1, т. 6 и 7 – и на Конституционния съд, който при сезиране по този ред действа и като правораздавателен орган.

На 22.05.2016 г. в Австрия се състоя вторият тур на президентските избори, след като в първия тур нито инж. Норберт Хофер, нито д-р Александър Ван дер Белен успяха да достигнат абсолютно мнозинство, за да бъде избран един от тях. Резултатите от втория тур посочват много крехка разлика – около 31 000 гласа (0,6 %) предимство на изборния д-р Ван дер Белен. Сезиран с жалба от Партията на свободата на Австрия, Конституционният съд на Австрия (Verfassungsgerichtshof) постанови на 1 юли тази година решение, с което отмени цялата процедура по про-

---

* Статията е публикувана за първи път на сайта <http://gramada.org/>.

** Адвокат от София.

*** Адвокат от София.

веждането на втория тур на изборите за президент на Република Австрия от 22.05.2016 г. и върна кандидатите инж. Норберт Хофер и д-р Александър Ван дер Белен в изборната позиция към момента след обявяване на резултатите от първия тур и необходимостта от насрочване на втори тур, при който окончателно да се избере държавен глава на Австрия. Решението на австрийския Конституционен съд от 1.07.2016 г. по к. д. WI 6 2016-125 е флагът върху правно-културно-цивилизационния жалон, с който австрийските магистрати осветляват накъде и как да се движим в стремежа си да се подредим в колоната на европейските демокрации. Кога – това ще трябва самите ние да определим.

Нечувано, небивало и разтърсващо решение! Да се отмени резултат на който и да е тур от президентски избори в Австрия, все още не се бе случвало. Само че, вместо да е скандално, решението е поразяващо с логиката, мотивацията, убедителността и справедливостта си.

Основните оплаквания на жалбоподателите от Партията на свободата на Австрия са: нарушения на Закона за избор на президент и в частност на правилата, които гарантират правото на свободен и таен избор на всеки гласоподавател, и поспециално – предварително и нерагламентирано преброяване на гласовете, постъпили по пощата; както и подаване на информация в самия изборен ден за частични резултати от преброяванията към медиите, които са ги огласили преди законово предвидения край на изборния процес.

В мотивите на решението си конституционните съдии на Австрия разглеждат подробно десетките конкретни случаи, посочени от жалбоподателя, за нарушения на правилата на изборния процес, като при никое от тях **не се сочи и не се доказва флагрантно манипулиране на изборни резултати от когото и да било – всъщност това е практически невъзможно**. Установените обаче на доста места неспазвания на стриктните правила, разпоредени от австрийския Wahlbesitzer (господар на изборите в австрийския случай е Министерството на вътрешните работи, в българския – ЦИК), австрийските магистрати педантично и описателно са изброили в 175-те страници на решението си. Анализът на нарушенията на изборните правила очертава две основни тенденции на порочни действия на участници в изборния процес:

- Преброяването на постъпилите по пощата гласове в 14 избирателни окръга е осъществено предсрочно и в нарушение на правилата;

- Установено е съобщаване на резултати от преброяванията от представители на изборната администрация на определени медии преди края на изборния ден.

В изборен окръг Вилах-град например пристигналите по пощата бюлетини, противно на правилата, са били разпечатани, преброени и сортирани в отсъствие на член на избирателната комисия още на 22.05.2016 г., преди да настъпят денят и часът за законосъобразното им преброяване – 9:00 ч. на 23.05.2016 г., както е предписа-

нието на изборните власти. Преброените по този начин гласове били разпределени така:

за инж. Норберт Хофер – 37,9 %

за Александър Ван дер Белен – 62,1 %.

Само че съотношението на преброените бюлетини от гласоподавателите, които са ги подали лично в изборните секции, било следното:

за инж. Норберт Хофер – 56,18 %

за Александър Ван дер Белен – 43,82 %.

Това означава, че чисто математически разликата в изразената по пощата и лично воля на избирателите относно всеки един от кандидатите е около 20 пункта спрямо всеки от тях. Ето как са анализирани този аритметичен въпрос конституционните съдии на Австрия:

„Точно тази драстична разлика между изборния резултат при преброените в избирателните секции гласове (56,18 % за инж. Хофер спрямо 43,82 % за д-р Ван дер Белен) в сравнение с резултата от бюлетините по пощата (37,9 % за инж. Хофер към 62,10 % за д-р Ван дер Белен) при обективно разглеждане събужда **солидно съмнение** относно правомерността и коректността на обявените на 22.05.2016 г. резултати от подадените по пощата гласове, чието преброяване е осъществено в отсъствие на представител на избирателната комисия и наблюдатели на изборния процес в избирателен район Вилах-град. Този пример е блестящо доказателство за значимостта на стриктното спазване на законовите предписания при преброяването на бюлетините именно от членове на избирателната комисия, а не от други служители (тези на кметството на Вилах – б. а.). Само при наличието на мнозинството от членовете на надлежно назначената изборна комисия в процеса на отваряне и преброяване на бюлетините може да бъде изключена манипулация и по този начин да се избегне каквото и да е съмнение за манипулиран изборен процес“.

В разгледаните от магистратите още десетина подобни случаи подхождат и изводите на австрийския Конституционен съд са сходни: „Дори процесът по (преждевременно) сортиране на бюлетините като недействителни и валидни такива съставлява по смисъла на закона еднозначно нарушение, тъй като е от огромно значение за формирането на резултатите, **а съдържа в себе си потенциал за злоупотреба. Опасността от злоупотреба** е налице в още по-съществено измерение в описаните случаи, при които в незачитане на законовите предписания в отсъствието на членове на Районната избирателна комисия са отворени частично пликите на постъпилите по пощата бюлетини и дори някои от тях са били извадени. В случаите на неоторизирано и неконтролирано отваряне на бюлетините (от неоправомощени за това лица и/или без надзора на изборната комисия) е очевидно, че при отварянето на пликите с бюлетините **е могло те да бъдат извадени, преценени, допълнени, фалшифицирани или дори подменени**“.

Преценката на конституционните съдии на Австрия е непоклатима логическа конструкция, която не допуска каквато и да е пукнатина и възможност за оборване. Та как бихте оборили вътрешното убеждение на магистрат, който е съобразил фактите и изхождайки от принципите на изборното право, е съзрял възможност, даже опасност да бъде отстранен, подменен или фалшифициран дори един глас – нали става въпрос за гласа на суверена и правото му **свободно и тайно** да изяви волята си!

Със своята свободна воля индивидът създава държавата с цел тя да му гарантира неговите естествени права. Пак според Русо от народа изхождат всички власти, като той не може да упражнява суверенитета си по друг начин освен чрез своите представители. Преди обществения договор има суверенни индивиди, които обединяват суверенитета си и го прехвърлят на своите пълномощници. Ерго, дори наличие на съмнение за неосигуряване на перфектни условия за изявяване свободно и тайно на всеки глас вече манипулира качеството и обема на прехвърления суверенитет. Тези съждения не са цитат от решението, а просто привлечени от нас за прегледност на изложението. Австрийските магистрати са стъпили върху тях, като са счели, че няма нужда да обясняват в мотивите си принципите на съвременната демократична държава, а само са посочили факти, които поставят тези принципи под евентуална заплаха. Те са обосנוвали решението си в една обществена среда, в чийто демократичен градеж постиженията на публичните науки са така здраво вградени, та е достатъчно само дървоаядът на съмнението да бъде забелязан и чул, за да се счете, че цялата конструкция на демократичния ред е поставена в опасност от рухване.

Ако се върви по чисто наказателнопроцесуалния ред (професионалното изкривяване на множество юристи): намерете дървоаяда и установете колко кубика дървесина е разял от градежа и колко това е повлияло на плътността му, ние сами ще си го разрушим в търсене на очевидното – той се пропуква.

И за илюстрация на последната метафора, както и за да затвърдим внушението за многозначителността на съвпаденията от началото на статията, посочваме решение № 5/09.07.2013 г. по к. д. № 13/2013 г. на Конституционния съд на Република България, както и решение № 13/28.11.2013 г. по к. д. № 14/2013 г. Българските конституционалисти са били сезирани преди три години със сходни оплаквания – за нарушения на изборния процес, и при действието на същите принципи на изборното право – свободен и таен вот за всеки индивид от суверена. Жалбоподателите са се позовали на недопустима агитация в деня за размисъл и в деня на изборите; участие на социологически агенции в публичната част на кампанията и изнасяне от тези агенции на данни, които са довели до промяна на обществено-политическите нагласи за гласуване; гласуване в чужбина, извършено в противоречие с правилата на Изборния кодекс; голяма част от подписите върху секционните протоколи са фалшиви, а друга част са подписи на лица, които не са вписани като членове на СИК; отпечатване на 350 000 бюлетини в повече от поръчката за това.

За разлика от правилата в австрийския процес, по к. д. № 13/2013 г. на Конституционния съд на Република България е привлечен като заинтересована страна главният прокурор. Ето неговото становище по твърденията за нарушения на изборния процес при провеждането на изборите за народни представители на 12.05.2013 г. Главният прокурор намира искането за неоснователно. Според него „направените съждения от вносителите на искането почиват върху обективно неизмерими величини или твърдени закононарушения, чийто ефект върху упражняването на активното избирателно право е неустановим по достатъчно надежден начин. Главният прокурор счита другите твърдения за извършени нарушения за неоснователни с оглед на искането за обявяване изцяло за незаконен избора за народни представители в 42-ото Народно събрание“.

В примера с дървояда и градежа измерими величини са прахът от преработената дървесина в екскрементите на дървояда и физическата липса на градежа.

Но за разлика от обосновааната и теоретически подкрепена интерпретация на принципите на демократичния избор в адмирираното решение на Конституционния съд на Австрия, конституционните съдии на Република България при решаването на к. д. № 15/2013 г. и к. д. № 13/2013 г. са останали заклещени в чисто схоластичния си и тесногърд прочит на Изборния кодекс и Конституцията: „Твърдението на вносителите, че отпечатването на около 350 000 бюлетини за гласуване в печатницата в гр. Костинброд извън общата поръчка води до съмнение, че с подобни бюлетини е съществувала възможност за манипулиране и фалшифициране на изборния резултат, не е подкрепено с никакви доказателства. Съвсем произволно народните представители, отправили искането до Конституционния съд, правят извода, че наличието на по-голям брой бюлетини от първоначално предадените на отделните СИК, който е отразен в съответните протоколи, е резултат от „частично успял опит за манипулация на вота“. Техните съмнения не се основават на никакви конкретни доказателства, а по-скоро на информация, изнесена от различни медии“.

Един „частично успял опит за манипулация на вота“ според нашите конституционни съдии не може да разклати стабилността на здравата ни демокрация. За разлика от тях австрийските им колеги са осторожни и не възприемат демократичното устройство на държавата си като даденост, а като завоевание на обществото, в чиято бран те също участват. Видно от мотивите им, цитирани по-горе в статията, дори съмнението и вероятността от повлияване на вота за тях съставляват основание за касиране на избора.

Нашият Конституционен съд обаче отрича директно правото на обществото и на жалбоподателите да се позовават на въздействие върху нагласите на избирателя като нарушение на принципите на свободния избор. Четейки мотивите на решенията на българския Конституционен съд, оставаме с впечатлението, че те са мотиви към присъда (оправдателна), а не обосноваване на надзор от страна на Конституционния

съд за спазването на правилата и принципите на демокрацията всеки избирател да упражни свободно и тайно волята си. Очевидно е също, че решението не надгражда позитивния опит на България в провеждането на свободни избори и мотивите му не почиват върху фундамент от обществено възприети принципи. Цитат: „Съдът намира, че **не съществува обективен критерий**, по който да се прецени дали и как едно нарушение на правилата за агитация в деня за размисъл и последиците от него **се е отразило на изборния резултат**. По никакъв начин не може да се установи дали твърденията в искането нарушения са се отразили върху избирателната активност, дали са я насърчили, или ограничили. Причинната връзка между едно или друго действие на участниците в изборния процес, свързано с агитация, и крайния резултат от изборите не може да бъде установена с правни средства, резултатът от които да бъде използван за доказване пред Конституционния съд. **Няма как да се установи дали изборният резултат би бил различен при отсъствието на твърденията в искането нарушения**“.

Ерго, за нашите конституционалисти електоратът е аморфно тяло. Само когато се докаже видима с просто око разлика в контурите на разливането му, то тогава то е било повлияно. Индивидуалният израз на народния суверенитет, който в съвкупност от всички избиратели с право на глас ще излъчи пълномощниците на този суверенитет, не е зачетен и отбелязан в решение № 5/2013 г. по к. д. № 13/2013 г. на Конституционния съд на Република България. Оборване на това отношение на мнозинството на състава на Конституционния съд се съдържа в особеното мнение на съдия Пунев към него: „... Легитимността на това мнозинство, както и на целия парламент при представителната демокрация произтича от свободното и без каквито и да е ограничения извън определените от Конституцията рамки упражняване на активното избирателно право на българския гражданин да участва в избора на централни и местни органи на власт. Това право е от категорията на основните права на гражданина – чл. 42 от Конституцията. Упражняването му от избирателя трябва да бъде резултат на неговия информиран избор, а не на манипулация и сугестия от страна на политическите субекти, които се състезават за властта като участници в изборния процес. Деформация на вота ще има както когато се повлияе на гласуването позитивно – за определен политически субект, така и когато избирателят бъде демотивиран да гласува за участник в изборите, обект на т.нар. черен пиар. По настоящото дело може да се констатира, че мнозинството съдии при аргументацията на решението си с констатацията за ненарушаване на забраната за агитация в деня за размисъл е показало липса на сетива в юридически и морален смисъл, защото изводът му се намира в грубо противоречие с действителното фактическо положение. Това е така, защото трудно би могло да се прогнозира като вариант ситуация в предизборния ден с потезки и скандални нарушения от реално допуснатите, които биха били основания за

касиране на изборите. (...) Преди всичко, ако е налице съществено нарушение на изборния процес, и то от фундаментален характер, който опорочава изборите като цяло, това е достатъчно основание за тяхното касиране“.

Видно е, че особеното мнение към в решението по к. д. № 13/2013 г. на Конституционния съд на Република България за тиха радост на демокрацията (в Австрия) е разбирането на пълния състав на Конституционния съд на Австрия, еднозначно и единодушно изразено в решение № WI 6 2016-125.

И връщайки се отново към австрийското решение, ето как са разгледани и отсъдени оплакванията на жалбоподателя относно преждевременното (в 13:06 ч. при законова забрана до 17:00 ч.) изнасяне на информация относно частични резултати в отделни региони от АПА, други медии и научни институти: „С жалбата са въведени оплаквания, че многобройни съобщения на АПА, излъчени преди законовата забрана в 17:00 ч., са били разпространени чрез социалните мрежи и информацията относно изборния резултат е достигнала до знанието на голям кръг от избиратели. В тези съобщения се е съдържало внушението, че изборната победа на инж. Норберт Хофер „била почти сигурна и било малко вероятно изборният резултат да се обърне“. Освен това обаче съобщенията били подкрепени с данни, толкова близки до реалните, че е било невъзможно представителите на медиите да са ги измислили, а е било възможно да са ги получили от представители на изборните власти. Изчисляването и вероятното съобщаване на медии на т.нар. сурови данни относно изборните резултати (частични) Конституционният съд на Австрия приема за погазване на задължението за мълчание на изборните власти, а от своя страна разпространението на съобщения посредством всевъзможни комуникационни способности **е могло да повлияе на свободната преценка на неконтролиран кръг от избиратели, които още не са упражнили правото си на глас. Посочената незаконосъобразност** – преждевременното огласяване на частични резултати от гласуването, с оглед на това, че разпространението на новината е било светкавично и в цяла Австрия, и още повече с оглед на това, че разликата между двамата кандидати е толкова малка – **може да е дало отражение върху окончателния изборен резултат“.**

Видно е, че в своя анализ австрийските конституционни съдии не се свенят да поставят фактите в причинно-следствената верига на събитията, без да твърдят и боровят с категорични доказателства. Дори възможността, вероятността предоставянето на информация за частични резултати преждеременно, преди края на изборния ден във Вилах, Грац и др. райони на Австрия да е повлияло на свободно формираното убеждение на гласоподавателите, това вече достатъчно опорочава валидността на вота на суверена. Защото какъв суверен е този, комуто се влияе? Дълбоката мотивация на решението е в дълбоките корени на теориите за държавата и демокрацията. „При демокрацията народът е в някои отношения господар, а в други – поданик.

Господар той може да бъде само при гласуването, когато изразява волята си. Волята на господаря е самият господар“ (Монтескьо, „За духа на законите“).

Защо тогава нашите конституционни (и административни) съдии при разглеждането на жалби относно нарушения на изборния процес действат като пеналисти? Някои нарушения на изборния процес няма нужда да бъдат доказани престъпления, за да са повлияли на формирането на решение у гласоподавателя или пък да са препятствали коректното отчитане на бюлетините. Самата вероятност за повлияване (върху волята или върху бюлетините), както казват австрийските съдии, ако е установена несъмнено, опорочава волята на суверена.

В момента длъжността президент на Австрия се изпълнява от трима души – председателите на Горната камара на австрийския парламент (Nationalrat) Дорис Бурес, Карлхайнц Копф и Норберт Хофер, тъй като д-р Хайнц Фишер оваканти длъжността президент, пенсионирайки се на 8.07.2016 г. Тримата съвместни президенти се редуват да изпълняват функциите на държавен глава, като се въздържат само от официални посещения в чужбина и подписване на международни договори. Както виждаме, в Австрия са помислили и за това. Пожелаваме на австрийските граждани честни и свободни избори на 4.12.2016 г., а на българските освен това пожелаваме и качествата на австрийските съдии, които са, оказва се, понякога последният и единствен страж на суверенитета и волята на народа. Защото в обратния случай, ако цитираме отново Монтескьо, „в държави, където няма никакво участие в управлението, той ще се увлече в някакъв актьор, както при други случаи би се увлякъл в дела“.

Сравнителна таблица на юридическата тежест на мотивите в разглежданите решения

Решение по к. д. № 13/2013 г. на Конституционния съд на Република България Решение по к. д. № 14/2013 г. на Конституционния съд на Република България	Решение WI 6 2016-125 на Конституционния съд на Австрия
<ul style="list-style-type: none"> · Направените съждения от вносителите на искането почиват върху обективно неизмерими величини или твърдени закононарушения, чийто ефект върху упражняването на активното изборително право е неустановим по достатъчно надежден начин. · Съвсем произволно народните представители, отправили искането до Конституционния съд, правят извода, че наличието на по-голям брой бюлетини (350 000) от първоначално предадените 	<ul style="list-style-type: none"> • При обективно разглеждане събужда солидно съмнение относно правомерността и коректността на обявените на 22.05.2016 г. резултати. • Дори процесът по (преждевременно) сортиране на бюлетините като недействителни и валидни такива съставлява по смисъла на закона еднозначно нарушение, тъй като е от огромно значение за формирането на резултатите, а съдържа в себе си потенциал за злоупотреба.

<p>на отделните СИК, който е отразен в съответните протоколи, е резултат от „частично успял опит за манипулация на воля“. Техните съмнения не се основават на никакви конкретни доказателства.</p> <p>· Съдът намира, че не съществува обективен критерий, по който да се прецени дали и как едно нарушение на правилата за агитация в деня за размисъл и последиците от него се е отразило на изборния резултат.</p> <p>· По никакъв начин не може да се установи дали твърденията в искането нарушения са се отразили върху избирателната активност, дали са я насърчили, или ограничили. Причинната връзка между едно или друго действие на участниците в изборния процес, свързано с агитация, и крайния резултат от изборите не може да бъде установена с правни средства, резултатът от които да бъде използван за доказване пред Конституционния съд. Няма как да се установи дали изборният резултат би бил различен при отсъствието на твърденията в искането нарушения.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При отварянето на пликите с бюлетините е могло те да бъдат извадени, преценени, допълнени, фалшифицирани или дори подменени. • Изчисляването и вероятното съобщаване на медии на т.нар. сурови данни (...) може да е повлияло на свободната преценка на неконтролиран кръг от избиратели, които още не са упражнили правото си на глас. • Посочената незаконосъобразност (...) може да е дала отражение върху окончателния изборен резултат.
---	--

Послепис:

ВАЖНОТО Е, ЧЕ РЕЗУЛТАТЪТ ОТ ВТОРИЯ ТУР НА АВСТРИЙСКИТЕ ПРЕЗИДЕНТСКИ ИЗБОРИ ПРЕЗ М. МАЙ 2016 Г. БЕШЕ ОТМЕНЕН НЕ ЗАРАДИ УСТАНОВЕНИ И ДОКАЗАНИ КОНКРЕТНИ НАРУШЕНИЯ С КОНКРЕТНИ ВИНОВНИЦИ, А САМО ЗАРАДИ ДОПУСНАТАТА ВЪЗМОЖНОСТ ДА БЪДАТ ИЗВЪРШЕНИ ТАКИВА, КОЯТО ВЪЗМОЖНОСТ ПОДКОПАВА ДОВЕРИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ В ДЕМОКРАТИЧНИЯ РЕД!

По тази причина повторението на втория президентски тур бе насрочено за 2.10.2016 г. ОБАЧЕ на 12.09.2016 г. вътрешният министър на Австрия г-н Волфганг Сobotка излезе пред камерите и най-официално заяви, че е открит дефект в пликите, където се поставят попълнените бюлетини. Какъв дефект? Ами че залепващото им лепило позволявало около час по-късно пликът да се разлепи и в него да бъде поставена друга бюлетина – без видими следи от разлепването. Това било нова техническа възможност за хипотетични изборни злоупотреби (според критериите на горното отменително решение), поради което пликите се обявяват за негодни и се

поръчва производството на нови милиони такива. Кое от своя страна наложи повторно отлагане на избора от 2.10.2016 г. за 4.12.2016 г.

Представяте ли си какво би се случило в България, ако се приложат критериите на австрийския Конституционен съд и ако имаме изборни власти като австрийските? Оставяме отговора на личното ви въображение. Ще посмее ли някой да преведе на български език австрийското решение? Засега е само глухо мълчание.

Докато австрийският Конституционен съд се занимаваше с горния въпрос, българският Конституционен съд бе обладан от проблема защо на адвокатите НЕ се дължи съдействие и уважение, подобно на дължимото към съдиите (вж. решение № 4/2016 г. от 12.04.2016 г. по к. д. № 10/2015 г. на Конституционния съд на Република България). Дали всъщност на българските адвокати не се дължи омраза – и заради настоящите редове? Това не е горчив ироничен въпрос към любимите ни български конституционни съдии, защото с думите на Шекспировия Антоний: SO ARE THEY ALL, ALL HONOURABLE MEN! – Шекспир, „Юлий Цезар“, действие 3, сцена 2, отговорът е зададен.

Предпочитаме да завършим с оптимизма на виенския оперетен шедьовър „Прилепът“ на Йохан Щраус, където има толкова много танци. Най-известната ария с мелодия на валс завършва със следния рефрен, тананикан от почти всеки австриец:

„Щастлив е онзи, който забравя онова, що не може да промени“.
Glücklich ist wer vergisst was doch nicht zu ändern ist.